

M.A. (SANSKRIT) Semester - 1 (CBCS) Examination
OCT/NOV-2024 (AS PER SYLLABUS YEAR JUNE-2018)
DARSANA: TARKSANGRAHA AND VEDANTASARA(CORE)

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન-૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે વાક્યોની વિસ્તૃત સમજૂતી આપો. (૧૪)
- (૧) દ્રવ્યગુણકર્મસામાન્યવિશેષસમવાયાભાવાઃ સપ્તપદાર્થઃ ।
 - (૨) યથાર્થાનુભવશ્ચતુર્વિધઃ, પ્રત્યક્ષાનુમિત્યુપમિતિશાબ્દભેદાત્તવ ।
 - (૩) ઇન્દ્રિયાર્થસન્નિકર્ષજન્યં જ્ઞાનં પ્રત્યક્ષમ્ ।
 - (૪) આભાવશ્ચતુર્વિધઃ, પ્રાગભાવઃ, પ્રધ્વંસાભાવઃ, અત્યન્તાભાવઃ, અન્યોન્યાભાવશ્ચેતિ ।
- પ્રશ્ન-૨ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે નો અનુવાદ કરી સમજૂતી આપો. (૧૪)
- (૧) કર્મેન્દ્રિયાણિ વાક્યાણિપાદપાયૂપસ્થાખ્યાનિ । એતાનિ પુનરાકાશાદીનાં રજોંભ્યો વ્યસ્તેભ્યઃ પૃથક્ ક્રમેણોત્પદ્યન્તે । વાયવઃ પ્રાગ્ગમનવાન્નાસાગ્રસ્થાનવર્તી । અપાનો નામાવાગ્ગમનવાન્યાખ્યાદિસ્થાનવર્તી । વ્યાનો નામ વિષ્વગ્ગમનવાનખિલશરીરવર્તી । ઉદાનો નામ કણ્ઠસ્થાનીય ઊર્ધ્વગ્ગમનવાનુત્ક્રમણવાયુઃ । સમાનો નામ પીતાન્નાદિસમીકરણકરઃ । શરીરમધ્યગતાશિતપીતાન્નાદિસમીકરણકરઃ ।
 - (૨) ઇદમજ્ઞાનં સમષ્ટિવ્યષ્ટ્યભિપ્રાયેણૈકમનેકમિતિ ચ વ્યવહિયતે । તથાહિ । યથા વૃક્ષાણાં સમષ્ટ્યભિપ્રાયેણ વનમિત્યેકત્વવ્યપદેશો યથા વા જલનાં સમષ્ટ્યભિપ્રાયેણ જલાશય ઇતિ તથા નાનાત્વેન પ્રતિભાસમાનાનાં જીવગતાજ્ઞાનાનાં સમષ્ટ્યભિપ્રાયેણ તદેકત્વવ્યપદેશો "ડજામેકાં" ઇત્યાદિશ્રુતેઃ ॥
 - (૩) અસર્પભૂતાયાં રજ્જૌ સર્પારોપવદ્વસ્તુન્યવસ્ત્વારોપોડધ્યારોપઃ । સચ્ચિદાનન્દાનન્તાદ્વયં બ્રહ્મ । અજ્ઞાનાદિસકલજડસમૂહોડવસ્તુ । અજ્ઞાનં તુ સદસદ્બ્રહ્મામનિર્વચનીયં ત્રિગુણાત્મકં જ્ઞાનવિરોધિ ભાવરૂપં યત્કિન્નિદિતિ વદન્ત્યહમજ્ઞ ઇત્યાદ્યનુભવાત્ "દેવાત્મશક્તિં સ્વગુણૈર્નિગૂઢામ્" ઇત્યાદિશ્રુતેશ્ચ ॥
 - (૪) અસ્યાજ્ઞાનસ્યાવરણવિક્ષેપનામકમસ્તિ શક્તિદ્વયમ્ । આવરણ શક્તિસ્તાવદત્યોડપિ મેઘોડનેકયોજનાયતમાદિત્યમણ્ડલમવલોકયિતૃનયન- પથપિધાયકતયા યથાચ્છાદયતીવ તથાજ્ઞાનં પરિચ્છિન્નમપ્યાત્માનમ પરિચ્છિન્નમસંસારિણમવલોકયિતૃબુદ્ધિપિધાયકતયાચ્છાદયતીવ સામર્થ્યમ્ ।
- પ્રશ્ન-૩ તર્કસંગ્રહનાં આધારે ચાર પ્રમાણ વિષે વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. (૧૪)
- અથવા
- પ્રશ્ન-૩ સમવાય, અસમવાય તથા નિમિત્તકારણ વિષે વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
- પ્રશ્ન-૪ વેદાંતસારનાં આધારે બ્રહ્મ-તત્ત્વ વિષે વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. (૧૪)
- અથવા
- પ્રશ્ન-૪ વેદાંતસારનાં આધારે અનુબંધ-ચતુષ્ટયમ ની અવધારણા સ્પષ્ટ કરો.
- પ્રશ્ન-૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પર ટૂંકનોંધ લખો. (૧૪)
- (1) ગુણ
 - (2) દ્રવ્ય
 - (3) પંચીકરણ
 - (4) જીવન-મુક્તિ
